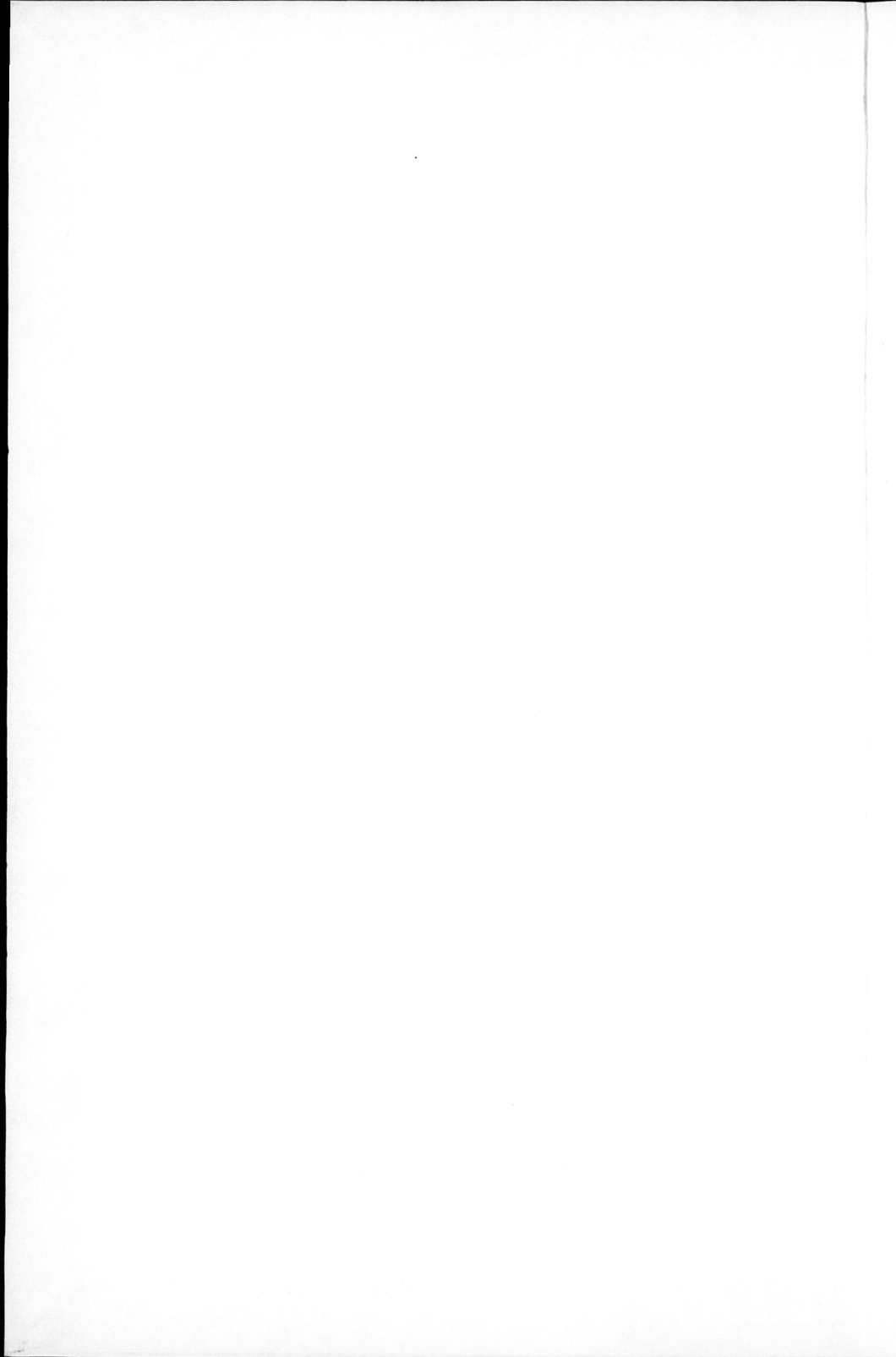

C
№ 652

Diengen.

C.652

BIBLIOTHEEK
DIERGENEESKUNDE
UTRECHT

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

2912 861 2

C 652'

R A P P O R T

VAN DEN HOOGLEERAAR

P. H. J. WELLENBERGH,

UITGEBRAGT BIJ HET IXe LANDHUISHOUDKUNDIG CONGRES TE ASSEN,
NOPENS DE UITKOMSTEN VAN ZIJN ONDERZOEK NAAR DE WAARDE DER
INENTING, ALS VOORBEHOEDMIDDEL TEGEN DE LONGZIEKTE
ONDER HET RUNDVEE.

Door den Voorzitter wordt aan de orde gesteld de mededeeling der berigten omtrent de inenting tegen de longziekte, en voorgesteld de bij no. 12 tot no. 20 opgegevene vraagpunten niet afzonderlijk te behandelen, maar den Heer WELLENBERGH uit te noodigen, der vergadering wel te willen mededeelen, welke de latere uitkomsten geweest zijn van het onderzoek naar de waarde der inenting als voorbehoedmiddel tegen de longziekte, die verkregen zijn door de Commissie met dat onderzoek belast.

De Heer **Wellenbergh** daaraan gaarne voldoende, wenscht kortelijk mede te deelen:

1°. hetgeen geschied en waargenomen is bij de runderen, die gediend hebben bij de eerste reeks van proeven aan 's Rijks Veeartsenijsschool genomen, na het indienen van het tweede verslag der Commissie in December 1852, en

2°. te vermelden welke uitkomsten eene tweede reeks van proef-

nemingen aan 's Rijks Veeartsenijschool verrigt, hebben opgeleverd.

I. Eerste reeks van proefnemingen.

De ingeënte runderen, die tot de eerste reeks van proefnemingen gediend hebben, werden, gelijk op het voorgaande Congres is medegedeeld, nadat zij van af half September 1852 tot 1 Februarij daaraanvolgende in de stallen der Veeartsenijschool, bij voortduur aan de besmetting der longziekte blootgesteld waren, tijdelijk afgestaan aan vier veehouders in wier stallen de longziekte heerschte. In November 1853 aan de Veeartsenijschool teruggebracht, zonder dat gedurende dien tijd een enkele door de ziekte was aangetast, werden zij met nog twee andere runderen, die in Augustus 1853 waren aangekocht, en waarvan er *één niet was ingeënt*, op een' nieuwen daartoe ingerigten stal geplaatst, waarin bij voortduring aangekochte longzieke runderen werden ingebracht. Het gevolg daarvan was, dat al de ingeënte runderen, niettegenstaande zij gedurende bijkans twee jaren aan de besmetting der longziekte zijn onderworpen, tot nu toe volkomen vrij van de ziekte zijn gebleven, alleen de *niet ingeënte* koe werd 6 weken na het inbrengen van het eerste longzieke rund, door deze ziekte aangetast en is daaraan gestorven. Van de runderen, die tot deze proefneming gediend hebben, werd de helft 14 maanden na de eerste inenting aan eene herinenting onderworpen, welke echter niet de geringste sporen van werking getoond heeft. Deze proefneming heeft derhalve, ten aanzien van het voorbehoudend vermogen der inenting, eene zeer gunstige en belangrijke uitkomst gehad.

II. Tweede reeks van proefnemingen.

In September en October van het voorgaande jaar is aan deze inrigting eene nieuwe reeks van proefnemingen ingesteld. Zij had plaats, eensdeels met het doel om de ondervinding door de voorgaande proefneming verkregen, zoo mogelijk, te bevestigen, anderdeels om te onderzoeken, of de verzwerigen, die door de inenting van longenstofje op den staart worden voortgebracht, eene

stof voortbrengen, die op nieuw tot inenting op een ander gezond dier gebezigd, het vermogen bezit, eene soortgelijke verzwering te voorschijn te brengen, als waarvan zij afkomstig is, en zoo ja, of daardoor, eveneens als door de inenting met longenstoffs, de longziekte kan voorgekomen worden. Daartoe werden 31 stuks runderen aangekocht, welke, zooals ook bij de voorgaande proef was in acht genomen, afkomstig waren van eene streek, waar geene longziekte heerschte. Deze runderen werden in den stal geplaatst, welke tot eerste proefneming gediend had. Deze stalling was alvorens zooveel mogelijk gezuiverd. Daartoe was al het losse houtwerk er uit verwijderd, en gedurende eenigen tijd in het water gelegd. De steenen van den vloer waren opgebroken en schoon gemaakt, de grond daaronder uitgegraven en door nieuwen vervangen, en daarna op nieuw geplaveid. Het ijzerwerk, voor zoover het los was, werd uitgegloeid en het vaste met menie bestreken. Al het vaste houtwerk en de muren zijn afgewasschen, daarna is in den stal gedurende meerdere dagen eene sterke chloorberooking onderhouden.

Van de runderen, waarvan hier sprake is, werden in het begin van September 6 stuks op de gewone wijze met stoffs uit de long ingeënt; bij 5 vertoonde zich eene voldoende werking, terwijl bij één rund de zwelling en puistvorming zoodanig was, dat daaruit stoffs kon genomen worden om andere runderen in te enten. Deze inenting met zoogenaamde gecultiveerde stoffs had plaats op den 25 en 26 September, telkens op 5 runderen. Slechts bij vier stuks werd, ten gevolge dezer inenting eene voldoende werking, die in uiterlijke verschijnselen in niets verschilde van eene inenting met longenstoffs, waargenomen. Van deze 4 runderen waren er 2 waarbij de zwelling vrij hevig was, en de volgende werking zoodanig, dat daaruit wederom geschikte stoffs voor eene verdere inenting kon verkregen worden, zoodat van het eene rund op den 19 October drie stuks, en van het andere op 29 October 7 stuks werden ingeënt. Slechts bij twee runderen

vertoonde zich eene duidelijk zichtbare plaatselijke werking. Op den 10 December werden de runderen, die met stoffe uit den staart waren ingeënt, doch waarbij zich geene zichtbare werking had vertoond, aan eene herinenting met longenstofte onderworpen, doch ook deze bleef zonder enig gevolg.

Even als bij de voorgaande, werden ook bij deze reeks van proefnemingen, bij wijze van tegenproef, vier runderen van de inenting uitgesloten.

Nadat de plaatselijke verschijnselen, die het gevolg der inenting waren, geheel hadden opgehouden en genezen waren, werden achtereenvolgens op den 2, 8, 24 en 26 Februarij, op den 5 en 6 Maart en op den 15 Mei 9 longzieke dieren op den stal gebragt. Zoo als bij de voorgaande proef, hebben deze nimmer eene vaste standplaats gehad, maar zijn dan eens hier, dan eens elders tusschen de ingeënte en niet-ingeënte runderen geplaatst.

Bij deze proefneming is de plaatselijke uitwerking der inenting veel gunstiger verlopen, dan bij vroegere inentingën algemeen is waargenomen, zoodat slechts één rund een klein gedeelte van het topeinde van den staart heeft verloren, en geen een aan de gevolgen gestorven is.

Op den 5 Maart, dus ruim 4 weken na het inbrengen van longziek vee in den stal, werd de eerste der niet ingeënte runderen door de longziekte aangetast; een tweede op den 25 Maart en een derde op den 27 daaraanvolgende; voor allen liep die ziekte doodelijk af. De vierde niet ingeënte koe is tot dusver gezond gebleven.

Van de ingeënte runderen zijn twee stuks door de longziekte aangetast en daaraan gestorven; de overige 23 stuks hebben tot heden toe aan den invloed der besmetting wederstand geboden en zijn volkomen gezond.

Ofschoon deze tweede reeks van proefnemingen eene niet zoo gunstige uitkomst heeft opgeleverd, als de voorgaande, toen geen een der ingeënte runderen is aangetast, is zij echter zeer bevre-

digend en voldoende, om de meer algemeene toepassing der inenting aan te bevelen. Vergelijkt men de verhouding der sterfte bij het ingeënte en niet ingeënte vee bij deze proefneming, dan blijkt daaruit, dat van 26 ingeënte runderen slechts 2, en van 5 niet ingeënte runderen, allen onder dezelfde omstandigheden geplaatst 4 stuks door de ziekte aangetast en gestorven zijn.

Nog gunstiger wordt het verschil indien men de runderen van deze en de voorgaande proefneming te zamen neemt, als wanneer van 51 ingeënte runderen slechts 2 en van 10 niet ingeënte runderen 9 stuks door de ziekte zijn aangetast.

Spreker meent zich te mogen vleijen, dat deze mededeelingen, nopens de resultaten der proefnemingen, met de inenting aan 's Rijks Veeartsenij-school genomen, voldoende zullen zijn, om der Vergadering te overtuigen, dat de kunstbewerking, indien zij behoorlijk en met zorg wordt aangewend, vooral wat de keuze en het gebruik der inentingsstoffen aangaat, gunstige uitkomsten kan opleveren, en dat zij, ofschoon niet in staat, om immer en onder alle omstandigheden het uitbreken der longziekte te voorkomen, evenwel als een der meest afdoende middelen mag aangemerkt worden, waarover, tot nog toe althans, de veeartsenijkunde kan beschikken, tot het verminderen eener ziekte, die ons land reeds sedert zoovele jaren geteisterd heeft.

Ook de inenting, die buiten het terrein der school in de stallen van meer veebezitters zijn verrigt, en waarvan de Spreker hierbij een tabellarisch overzicht aanbiedt, (*) hebben in den regel eene gunstige uitkomst gehad. Wel waren die uitkomsten niet altijd even gunstig, doch zulks was afhankelijk van den toestand van den veestapel, waarop de inenting beproefd werd, naar mate namelijk de longziekte dááronder, gedurende korteren of langeren tijd en in meerdere of mindere mate, geheerscht had. Ten aanzien van dit punt meent hij de Vergadering te moeten verwijzen naar hetgeen daaromtrent door hem op het voorgaande

(*) Dit overzicht wordt achter deze rede afgedrukt.

Congres te *Alkmaar* gesproken en in het Verslag opgenomen is.

Ten slotte wenscht de Spreker nog op te merken, dat de inenting, verrigt door de Fransche Commissie, belast met het onderzoek naar de waarde der inenting, eene niet minder gunstige uitkomst gehad hebben, dan die, welke door de Hollandsche Commissie verrigt zijn, terwijl die uitkomsten in de meeste opzichten volkomen met elkander overeenstemmen. Na eene uitvoerige mededeeling, nopens de wijze van onderzoek, die de Fransche Commissie gevolgd heeft, en de resultaten, die de verschillende proefnemingen ook in andere landen hebben opgeleverd, eindigt zij haar belangrijk verslag, hetwelk in den loop der maand April j.l. aan den Minister van Landbouw is uitgebragt, met de volgende woorden:

„Il ressort incontestablement de ces relevés statistiques des inoculations essayées jusqu'aujourd'hui dans la pratique, comme mesures préventives contre la contagion de la péripneumonie, que la décroissance dans l'intensité de cette maladie, le nombre des animaux qu'elle attaque et conséquemment la mortalité qu'elle entraîne, a coïncidé constamment avec la pratique de l'inoculation dans les troupeaux ravagés actuellement ou menacés par l'épizoëtie.

„En rapprochant les résultats donnés par ses expériences directes sur l'inoculation préventive, des résultats semblables obtenus par les expériences de même nature faites à l'école vétérinaire d'Utrecht; en comparant le chiffre si affaibli de la mortalité dans les troupeaux inoculés, aux chiffres si considérables des accidens mortels dans les troupeaux ravagés par l'épizoëtie suivant sa marche naturelle, la commission française s'est crue autorisée à formuler la proposition suivante, comme la conclusion définitive de ses recherches sur l'inoculation préventive de la péripneumonie épizoëtique du gros bétail:

„L'inoculation du liquide extrait des poumons d'un animal malade de la péripneumonie possède une vertu préservative; elle investit l'organisme du plus grand nombre des animaux auxquels on la pratique d'une immunité, qui les protège contre la contagion de cette maladie pendant un temps encore indéterminé.”

OVERZIGT VAN INENTINGEN DER BESMETTELIJKE LONGZIEKTE, VERRIGT DOOR DE COMMISSIE, BELAST MET HET ONDERZOEK NAAR DE WAARDE DIER INENTING ALS VOORBEHOEDMIDDEL TEGEN DIE ZIEKTE.

Naam en woonplaats van den eigenaar.	Datum van inenting.	Melk-koeijen	Pinken	Kalveren.	Totaal.	Aantal waarbij werking heeft plaats gehad.	Door de long-ziekte aange-tast na de inenting.	Ten gevolge der inenting gestorven.	Anmerkingen.
Maatschappij van landbouw en landontginning te Amersveen.	1863. 14 Nov.	15	1	—	16	geene	—	—	Deze runderen waren reeds ingeënt. De stal was nu vrij van de longziekte. (Zie liet voorgaande Verslag.)
Idem	ditto	9	—	—	9	4	1	—	In dezen stal had de longziekte eenigen tijd geheerscht.
D. de Wit, Yselstein	11 Dec.	19	6	10	35	5	—	—	Na de inenting is slechts één rund door de ziekte aangestast.
Wed. Niekerk op het Slijk onder Mearsen	12 ditto	18	—	5	23	3	6	—	De longziekte heerschte sedert langeren tijd in dezen stal. Van de 6 runderen, die na de inenting (welke kunstbewerking bij geen dezer dieren enige plaatselijke verschijnselen had voortgebragt) door de longziekte zijn aange-tast, is één op den 7den dag, en een ander 56 dagen daarna ziek geworden. Van 4 runderen die op den zelfden stal waren, doch aan een ander eigenaar toebehoorden, en niet werden ingeënt, is één ongeveer 40 dagen, nadat de overigen waren ingeënt, door de longziekte aangestast. Hier had sedert korten tijd de ziekte geheerscht.
Baron van Pallandt ter Leede, bij Sassenheim	23 ditto	62	—	—	62	18	3	—	Deze stal was vrij van de ziekte.
Baron van Pallandt ter Becke	24 ditto	2	10	—	12	3	—	—	
Baron van Pallandt Wassenaar	24 ditto	40	10	—	50	13	—	—	
van Rendorp, Vreeland	1864. 23 Febr.	21	6	5	32	9	6	—	Acht dagen vóór de inenting was hier de ziekte uitgebroken. De pinken op een afzonderlijken stal staande waren vrij gebleven.
Jan Oskam, Harmelen	24 ditto	30	9	—	39	12	9	—	Hevig besmette stal.
D. Schoenmaker, Achtienhoven	25 ditto	1	—	7	8	1	—	—	Vrij van ziekte.
van der Meent, Achtienhoven	25 ditto	—	—	10	10	—	—	—	Vrij van ziekte.
Z. K. H. Prins Frederik, Raaphorst	4 Maart	30	8	—	38	10	—	—	Gezonde stal.
Klarenbeek, Gageldijk, Maartensdijk	18 ditto	11	8	1	20	7	7	1	Hevig besmette stal.
J. van Vulpes, aan de Klop, Utrecht	19 ditto	7	5	—	12	2	5	—	Besmette stal.
Roodtoet, Absijete, Utrecht	19 ditto	21	—	—	21	5	—	—	Besmette stal.
*Rijks Veeartsenijsschool	29 ditto	—	—	11	11	—	—	—	
Arends, Utrecht	31 Mei	8	—	2	10	—	1	—	Besmet vee.
Bunt, Achtienhoven	2 Junij	—	—	7	7	—	—	—	Besmette stal.
Klaas van Oostrum, idem	20 ditto	—	4	—	4	—	—	—	Gezond vee.
Arends, Utrecht	20 ditto	3	—	—	3	—	—	—	Nieuw aangekocht vee.
*Rijks Veeartsenijsschool	20 ditto	—	—	5	5	—	—	—	
Schoenmaker, Abcoude	20 ditto	20	4	—	24	—	—	—	Gezond vee, de inenting had plaats uit voorzorg, naar-dien in een naburig weiland de ziekte was uitgebroken.
Totaal		317	71	69	457	86	38	1	

